

4. Лебедик Л. В. Соціально-педагогічні чинники розвитку креативності особистості в умовах інноваційного освітнього середовища. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 09-10 черв. 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 193 с. С. 16–19.
5. Стрельніков В. Ю. Критерії якості підготовки фахівців у закладах освіти. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : зб. матер. II регіон. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 20 листоп. 2018 р.) / укл. : Брик Р. С., Дідух Т. Г. Тернопіль : ТОКІППО, 2019. С. 73–79.
6. Стрельніков В. Ю. Механізми розвитку інтелектуального обдарування особистості в умовах інноваційного освітнього середовища. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 09-10 черв. 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 193 с. С. 47–50.
7. Стрельніков В. Ю. Удосконалення системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладу освіти на основі показників оцінювання його середовища. *Зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-метод. конф. «Забезпечення якості вищої освіти: підвищення ефективності використання інформаційних технологій у здійсненні освітнього процесу»*, 13-15 квіт. 2022 р. Одеса : Одеська національна академія харчових технологій, 2022. 528 с. С. 386–388.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПОЛТАВЩИНИ ЗА ТРИ РОКИ ВІЙНИ

Стрельніков В.Ю.
Полтава, Україна

З початку повномасштабної війни в Україні освітня система зазнала суттєвих трансформацій. Особливу увагу заслуговують заклади позашкільної освіти, зокрема в регіонах, які не є зоною активних бойових дій, але приймають значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Полтавщина стала однією з таких територій. Аналіз змін у діяльності позашкільних установ регіону дає змогу визначити адаптивні ресурси системи, а також виявити нові виклики, які постають перед педагогами та вихованцями.

Адаптивні ресурси системи позашкільної освіти Полтавщини розглядалися у працях Л. Лебедик [2–5], наших попередніх дослідженнях [10–11 та ін.] та спільних з Д. Абрамовим [1], К. Мисаном [6], В. Міськом [7], О. Опошняном [8], Р. Пустяком [9]. У цій роботі маємо на меті проаналізувати трансформації, що відбулися у системі позашкільної освіти Полтавської області протягом трьох років війни, з урахуванням організаційних, змістових та соціально-психологічних аспектів діяльності.

Серед основних змін у функціонуванні позашкільної освіти Полтавщини виділимо: 1) організаційно-структурні трансформації – адаптація графіків роботи до обмежень воєнного стану (змішане або дистанційне навчання); утворення мобільних груп для надання освітніх послуг дітям ВПО; активне використання цифрових платформ та інтерактивних ресурсів для гурткової роботи; 2) зміна контингенту вихованців – значне збільшення кількості дітей із родин ВПО; розширення вікової категорії вихованців за рахунок дітей з інших регіонів; потреба в інтеграції новоприбулих дітей у вже сформовані колективи; 3) психолого-педагогічна підтримка – запровадження психологічного супроводу для дітей та батьків; розробка тренінгів та арт-терапевтичних програм як відповідь на зростання рівня тривожності; формування нових напрямів діяльності (патріотичне виховання, волонтерська діяльність тощо); 4) інституційне партнерство – зростання кількості спільних проєктів з громадськими організаціями та благодійними фондами; активне залучення ЗПО до соціокультурної підтримки громад; 5) професійний розвиток педагогів – необхідність швидкого освоєння цифрових інструментів; участь у тренінгах з кризової психології, протимінної безпеки, інклюзивної педагогіки; підвищення значення педагогічного лідерства та здатності до міждисциплінарної взаємодії.

У роботі над проєктом Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського «Три роки війни – освіта Полтавської області» нами було проаналізувало статистичні дані, подані від 60 громад Полтавщини щодо матеріально-технічного забезпечення закладів позашкільної освіти (ЗПО): лише 15 ЗПО облаштовані пандусами; 19 глядацькими залами, причому у 2024 році зменшилася порівняно з 2022 роком кількість глядацьких залів ЗПО у Пирятинській міській громаді з 3 до 1, у Полтавській міській громаді з 2 до 1; мають 18 хореографічних залів, 8 майстерень, 1 теплицю і лише 10 укрить.

Висновком із дослідження є те, що система позашкільної освіти Полтавщини продемонструвала високу гнучкість, інноваційність та здатність до відновлення. За три роки війни вона не тільки зберегла сталість освітнього процесу, а й розвинула нові підходи до взаємодії з дітьми, родинами та громадами. У подальшому важливим залишається державна підтримка таких закладів, удосконалення нормативного забезпечення, а також розвиток ресурсної бази для забезпечення якісної, доступної та безпечної позашкільної освіти в умовах воєнного часу та післявоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Абрамов Д., Стрельников В. Сучасні стратегії формування в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій у закладах позашкільної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 319–321.

2. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.
3. Лебедик Л. В. Напрями удосконалення професійної компетентності педагогів для позашкільної освіти в умовах магістратури. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 25 квіт. 2025 р.) / Укладачі: Кравцова Т. О., Краснощок І. П. Кропивницький : РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2025. 159 с. С. 134–138.
4. Лебедик Л. В. Педагогічний менеджмент системи підготовки педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 103–106.
5. Лебедик Л. В. Розвиток особистості педагогічного працівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення* (м. Тернопіль, 3 берез. 2023 р.) / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. 416 с. С. 225–229.
6. Мисан К., Стрельников В. Сучасні стратегії формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 429–432.
7. Місько В., Стрельников В. Сучасні стратегії розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах магістратури. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 434–437.
8. Опошнян О., Стрельников В. Сучасні стратегії формування проєктувальної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 457–459.
9. Пустьяк Р., Стрельников В. Сучасні стратегії підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти до організації інклюзивної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 472–474.

10. Стрельніков В. Ю. Безпечне освітнє середовище і сучасні стратегії розвитку системи позашкільної освіти. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 7 берез. 2025 р. / Редколегія: О. М. Петровський та ін. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2025. 566 с. С. 112–116.
11. Стрельніков В. Сучасні стратегії розвитку системи позашкільної освіти. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи* : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 305–307.

ГРИГОРІЙ ЛЕВЧЕНКО: ПЕДАГОГ, МИТЕЦЬ, УПРАВЛІНЕЦЬ

*Сулаєва Н.В.
Полтава, Україна*

Наявність мудрого, натхненного та чуйного наставника в житті кожної людини є справжнім благословенням, здатним суттєво вплинути на її подальшу долю. Саме вчитель відкриває перед особистістю світ знань і духовних орієнтирів, допомагає знайти шлях до самореалізації, внутрішнього вдосконалення та досягнення високих життєвих цілей.

Для багатьох студентів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка такою постаттю став Григорій Семенович Левченко – заслужений діяч мистецтв України, професор, завідувач кафедри музики у 1982–2004 рр. (сьогодні – кафедра музики імені Григорія Левченка), засновник і багаторічний керівник (1979–2022 рр.) українського народного хору «Калина» (нині – український народний хор імені Григорія Левченка) Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Мистецько-педагогічна діяльність цієї непересічної особистості тісно пов'язана зі студентським середовищем Полтавського педагогічного. Майбутні фахівці з музичного мистецтва мали можливість співпрацювати з Г. Левченком у процесі опанування навчальних дисциплін «хорове диригування», «постановка голосу», «хоровий клас». Водночас паралельно з отриманням формальної освіти вони разом із представниками інших спеціальностей інституту/університету (біологами, географами, істориками, математиками, філологами, хіміками тощо) здобували практичний досвід та неформальну мистецьку освіту в українському народному хорі «Калина» під керівництвом професора.

Для всіх, кому пощастило взаємодіяти з Г. Левченком у рамках формальної чи/і неформальної мистецько-освітньої діяльності, він назавжди залишився наставником, духовним провідником і джерелом натхнення.

Г. Левченку вдалося створити колектив, який став осередком збереження та популяризації української культури. Колектив пропагував українське народне мистецтво на Полтавщині, в усій Україні та далеко за її